

L'Hebdomadaire

Journal un peu chameau

Informatie over het projekt AZAWAGH

N°6 Februari 2007

Editeur responsable : Bernard Cardon de Lichtbuer, avenue des Camélias, 75, 1150 Bruxelles

www.azawagh.be

Redactioneel artikel

Beste vrienden van de Wodaabe

Januari was voor mij een maand vol emotie, avontuur en ontdekkingen.

Tussen 16 en 26 januari ben ik snel even heen en weer gereisd. Gelet op de grote afstanden die ik ter plaatse moest afleggen en op alles wat ik er wou doen, heb ik geen tijd gehad om als toerist rond te reizen. Het was echter veel interessanter dan een toeristische reis. Ik heb de levens- en denkwijze van de Wodaabe, de manier waarop ze hun leven inrichten en de manier waarop ze van gedachten wisselen grondig leren kennen. En die verschilt niet zo erg veel van onze manier. Mensen blijven mensen, waar ook ter wereld. Maar de culturele achtergrond is zodanig verschillend dat men het zich zelfs niet kan inbeelden. Ik wist dat het moeilijk zou worden om een project op te starten in Afrika. Toch zult u zien dat we op sommige vlakken vooruitgang boeken, beetje bij beetje, terwijl de zaken die we bij voorrang wilden verwezenlijken onuitvoerbaar blijken te zijn, of reeds gerealiseerd werden door anderen, op een andere manier.

Het doel is om tastbare dingen te verwezenlijken, rechtstreeks en zonder verspilling.

Aanvankelijk hadden we een heel ruim programma. Daardoor konden we vooruitgang boeken met een gedeelte van het project en er ons makkelijker bij neerleggen wanneer een ander gedeelte problematischer bleek te zijn.

Dat is exact wat er nu gebeurt. En het vertrouwen blijft.

Bernard

Gevecht tussen de chefs in een Gallisch dorp

Waar liggen Tekinawane en Adjangafa ?

Van welke overheid hangen ze af ?

Wie zijn onze gesprekspartners ?

Ziedaar een aantal zaken die ik me reeds lang geleden had moeten afvragen.

Ik heb me die vragen wel degelijk gesteld, maar de antwoorden zijn slechts geleidelijk gekomen en mijn laatste verblijf in januari heeft mij dienaangaande nog meer duidelijk gemaakt dan mijn vorige reizen.

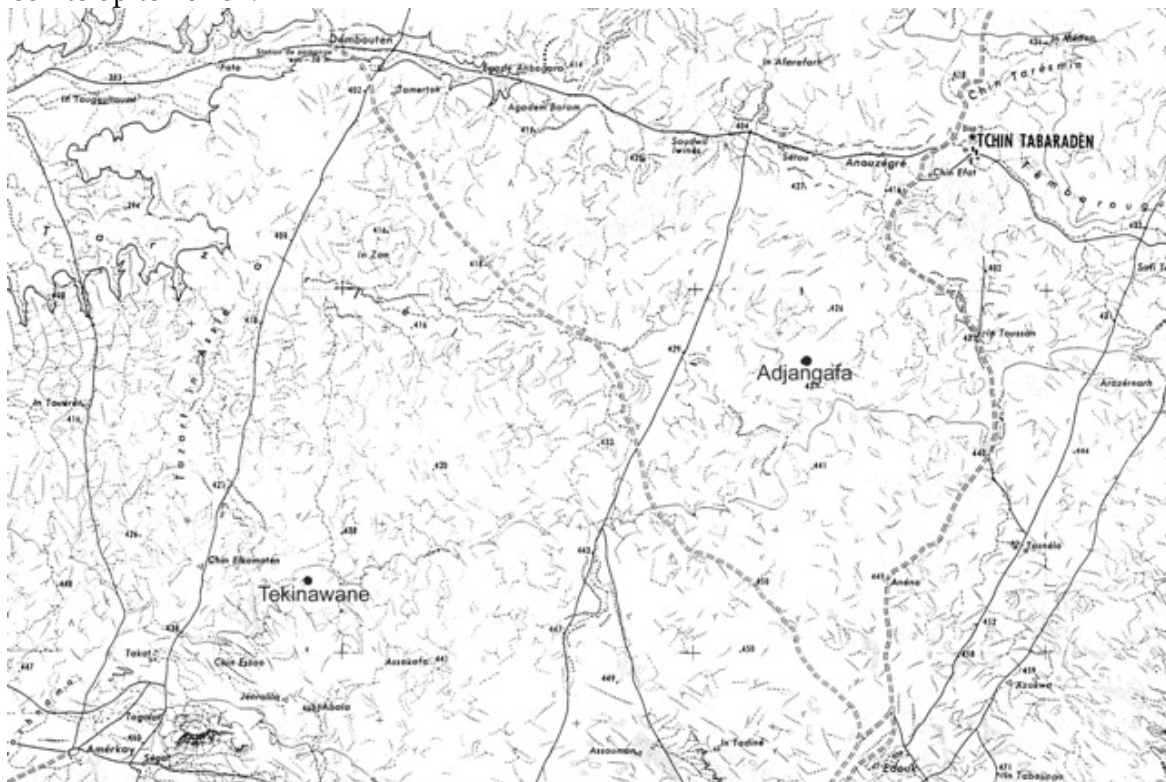
Ik wil hier geen verhandeling schrijven over administratief recht, over volkenkunde of over een andere ingewikkelde wetenschap. Het enige wat ik wil is min of meer weten hoe ik te werk moet gaan om ons project te laten slagen.

Het gaat hier dus om een rationele aanpak, eigen aan mijn Europese cultuur, maar ook nodig om mijn actie te voeren. Ik moet weten waar ik naartoe ga.

Ons project is heel concreet : voor een bestaande school een klaslokaal in hard materiaal bouwen ter vervanging van een takkenhut, een put steken in de nabijheid van een ingestorte put en nog eens hetzelfde doen voor het naburige dorp. Dit alles beantwoordt aan duidelijk zichtbare noden waaraan tot nog toe niet tegemoet werd gekomen.

Het gaat niet om het opleggen van een of ander ontwikkelingsmodel maar gewoonweg om het voldoen aan een verzoek dat duidelijk te kennen werd gegeven door al diegenen die ik ontmoet heb, ongeacht hun echte of veronderstelde macht.

Antwoord geven op de eerste vraag is niet zo moeilijk : er is geen kaart beschikbaar die minder dan 50 jaar geleden werd aangepast maar men kan een GPS gebruiken om deze leemte op te vullen.

Maar dan nog moet men weten welk punt in kaart moet gebracht worden. Er is geen dorp in de zin waaronder wij zulks verstaan, geen huis, geen hutten, niets. Het stadhuis of het belfort als referentiepunt nemen mag men dus vergeten.

Ik heb gekozen voor de putten, die van Tekinawane droogstaand en die van Adjangafa ingestort. Eens de putten hersteld zal het naar mijn mening ongeveer daar zijn dat de mensen zullen samenkomen, of minstens hun kuddes zullen verzamelen.

Gaat het hier om een dorp? In zekere zin wel, want het lijkt erop dat de Wodaabe een sedentair leven willen gaan leiden, of ten minste toch een thuisgrond willen hebben waar er een zekere infrastructuur is. De school, die door de vorige generaties afgewezen werd, lijkt steeds meer aan hun verlangen te voldoen. Dit zijn allemaal vrij vage gegevens die moeilijk ter plaatse kunnen nagegaan worden. Zij die mij op voorgaande reizen vergezeld hebben kunnen daarvan getuigen.

Van welke overheden hangen deze plaatsen af ?

De republiek Niger is een moderne staat die overeenkomt met ons Europees model en een overblijfsel is van de Franse kolonisatie. De grenzen van dit land zijn getrokken in het midden van nergens en worden vaak in vraag gesteld door de nomadenvolkeren, vooral de Toeareg. Het land is onderverdeeld in provincies en gemeenten. Ziedaar, dus een duidelijk kader dat wij goed begrijpen. Maar die staat, die provincies, die gemeenten beschikken over beperkte middelen om om het even welk beleid te voeren. De staat is zo arm dat hij zijn

administratie naar de gemeenten verlegd heeft om zijn voorrechten uit te oefenen terwijl die gemeenten helemaal blut zijn, zowel qua financiële als qua menselijke middelen.

Daardoor leiden ze, althans voor het probleem dat ons aanbelangt, een quasi virtueel bestaan.

Zoals dat in de meeste Afrikaanse landen het geval is, is er naast die centrale overheid nog een op traditie gebaseerde structuur. In ons geval is dat een sultan (Lamido) in Tchintabaraden, van wie de stamhoofden (ardo) afhankelijk zijn. Die stamhoofden hebben met name de taak om de belastingen te innen.

Op de foto zien jullie links de Lamido van de 9de groep van Wodaabe-Peul, samen met Ortoudo.

Hun gezag strekt zich uit over een stam en niet over een gebied.

Maar we zijn in de provincie Tahoua, gemeente Tchinta : er zijn twee bevolkingsgroepen, Wodaabe-Peul en Toeareg, dus zijn er ook twee op traditie gebaseerde hiërarchiën. En naast die officiële hiërarchiën zijn er ook informele hiërarchiën die worden gevormd door

ondernemende personen die naar de hoofdstad getrokken zijn om te proberen in de behoeftes van hun familie te voorzien en die daar een beetje Frans geleerd hebben en Europeanen ontmoet hebben.

Die Europeanen hebben hen uitgenodigd om in Europa een tournee met dansvoorstellingen te maken. Ze hebben ook geleerd om handel te drijven in juwelen en ambachtskunst, vooral dan ambachtskunst van de Toeareg.

Het zijn die mannen die je op onze markten ontmoet, Toeareg of Wodaabe, je zal het verschil niet merken.

Ze hebben er Europeanen kunnen toe overtuigen om naar hun land te reizen en om hen te helpen in hun extreme armoede. En het ontbreekt hen niet aan talent en charme om gevoelige harten te raken.

Die mannen hebben hun werking gestructureerd, hebben verenigingen opgericht en sommige wisten zich te doen gelden. Volgens de traditionele autoriteiten leveren zij een wezenlijke bijdrage aan hun gemeenschap. Zij proberen om de zaken in beweging te zetten, zij zijn de echte leiders. Zij zijn de oprichters van het Jingo collectief dat alle verenigingen van nomadische veehouders onder één koepel probeert te verzamelen en zij organiseren ook de jaarlijkse algemene samenkomsten.

Tot de markante figuren die ik ken behoren Doula Mokaou (foto hiernaast) en Ortoudo Bermo, respectievelijk voorzitter en secretaris van Jingo.

Maar laten we naar ons onderwerp terugkeren. In het begin heb ik met Ortoudo gehandeld, heel goed wetend waarvoor hij stond en ook wat hij niet was. Hij heeft zich trouwens nooit een rol toegeëigend die niet de zijne was.

Voor mij was hij en is hij nog altijd een woordvoerder, dynamisch en ondernemend

De beroering is ontstaan toen onze goeie vriend Louis mij er bij wijze van nieuwjaarswens op wees dat er in Frankrijk een kloon van onze vereniging bestond, die op haar website liet weten een project voor putten en een school in Tekinawane te steunen.

Binnen het uur hebben we contact opgenomen met Targuinca (zo heet die vereniging) en dat resulteerde in wederzijdse consternatie.

Men heeft de waarheid verborgen gehouden voor ons, er is ruzie tussen chefs. Wat gaan we doen om onze inspanningen niet te verkwisten?

Hun contactpersoon, hun "Ortoudo", heet Madina en heeft zijn eigen vereniging, Andital genaamd, een afscheuring van de door Ortoudo opgerichte vereniging Kaouritel.

Het is allemaal heel banaal. Wanneer er in de vogelpikclub van Molenbeek onenigheid ontstaat maakt men daar niet veel drukte over. Het is menselijk en waarom zouden de Wodaabe geen mensen zijn zoals wij ?

Maar wanneer zij onderling ruzie maken over de financiering en de realisatie van een school of van een put lopen wij het risico om schaarse middelen te verspillen en om met twee scholen en twee putten op dezelfde plek te zitten. Dat schijnt weinig indruk te maken op sommigen die denken dat het geld van de Europeanen onuitputtelijk is.

Welnu, dat is het niet. Targuinca en Azawagh zijn van oordeel dat dit conflict zo spoedig mogelijk moet opgelost worden, op straffe van stopzetting van hun steun aan het dorp in kwestie.

Vóór 1 januari hadden wij geen weet van het project van Madina (foto hiernaast). Sindsdien zijn er, in samenwerking met Targuinca, heel wat inlichtingen uitgewisseld en zijn er vanwege Madina heel wat rechtvaardigingen gevolgd. Een van zij argumenten is dat hij een soort territoriaal alleenrecht over Tekinawane opeist. Met welk recht ?

Mijn reis in januari had dus tot doel een duidelijk zicht op de situatie te krijgen en de strijdende partijen te verzoenen.

Daar zat ik dus in Tekinawane met de chef Joumo en enkele anciens : Ortoudo, diens zwager Ali, Sani als tolk, maar jammer genoeg geen Madina.

Ik heb de chefs gevraagd dat ze hun verantwoordelijkheid zouden opnemen in deze zaak. Tenslotte zijn zij de klanten. Het is dus aan hen om te zeggen wie wat doet. Ze hebben echter geen territoriaal maar tribaal gezag, en niet meer dan Madina. Er leven nog andere stammen in dit gebied en er bestaat niet zoiets als een "dorpsgrens". Er waren trouwens nog andere chefs aanwezig bij de palavers. En tot welke overheid kan men zich wenden ? Natuurlijk zullen we aan de administratie de nodige vergunningen vragen, maar men moet van die kant geen initiatief verwachten.

We hebben dus een "kaderovereenkomst" ondertekend waarbij de verscheidene projecten verdeeld worden onder de aanwezige actoren : Madina bouwt de school met de hulp van Targuinca. Met de hulp van Jonathan en Azawagh bekommert Ali zich om de kantine, het schoolmateriaal en het loon van de onderwijzers. Ortoudo is belast met de waterbevoorrading (putten of boringen), hierbij gesteund door Azawagh.

Maar Madina was niet aanwezig ...

We zijn hem dus gaan opzoeken in Niamey, Ortoudo, Ali en ik.

Na een lange uiteenzetting ging hij akkoord. Bravo !

Maar pas terug in België krijg ik een e-mail waarin hij op zijn beslissing om de overeenkomst te aanvaarden terugkomt. Hij wil opnieuw het beheer over de waterbevoorrading.

Zover zijn we nu.

Targuinca en Azawagh vormen één front en zullen verder druk blijven uitoefenen om de zaken in een goede verstandhouding te regelen en om tot een goede samenwerking te komen, dit met het oog op het algemeen welzijn.

CONCERT

ten voordele van Azawagh

Zoals jullie reeds weten organiseert het concertkoor van Tourinnes-la-Grosse in de maand juni twee concerten ten voordele van onze vereniging.

De bezige bijen van ons organisatie team hebben de uitnodigingen om deel uit te maken van het steuncomité reeds verstuurd en ze hebben ook beroep gedaan op de sponsoring van de talrijke bedrijven die ons genegen zijn.

De concerten vinden plaats op 8 en 10 juni 2007, het eerste in de kerk van de Vogelzang in Brussel, het tweede in de romaanse kerk van Tourinnes-la-Grosse.

Het koor zal werk van Vivaldi brengen.

We hebben het beschermheerschap verkregen van de heer Abdou Abarry, Ambassadeur van de Republiek Niger in België.

Enkele prijzen in Niger (in FCFA en in €)

Hierna volgt een tabel met de prijzen (over sommige moet nog onderhandeld worden) waarmee wij geconfronteerd worden bij het realiseren van ons project.

	FCFA	€
Boring (500 m.)	180.000.000	275.000
Put (100 m.)	20.000.000	30.000
Klaslokaal volgens RESEDA-formule	7.000.000	10.700
Wijfeskameel	300.000	450
Ezelskar	100.000	150
Ezel	35.000	53
Schoolbank	25.000	38
1 liter brandstof	550	0,84
700 km. tegen 18 liter/100 km. (Niamey-Tchinta)	70.000	107
Huurprijs per dag voor een oude wagen	50.000	75
Huurprijs per dag voor een nieuwe wagen	100.000	150
Dagloon van een chauffeur	10.000	15
Frans lyceum Minerval	500.000	750

De kostprijs voor scholing verdient eveneens onze aandacht :

Het opleidingsniveau in de broussescholen is heel laag. Men heeft er alle belang bij om een begaafd kind naar een school met een behoorlijk niveau in Niamey te sturen.

Dit is gebeurd met Cheffou, fe jongere broer van Ortoudo.

Bij Ortoudo in Niamey wonen reeds 5 kinderen die school gelopen hebben in goeie scholen, het Frans lyceum of de katholieke school : zijn zoon Tiguiré, 10 jaar, Ruthi en Aguila, 18 en 14 jaar en neefjes van Dela, Aisatou en Dela, 9 en 5 jaar.

Voor hem is dat een zware last. Ik denk dat het hier om een manier van hulpverlening gaat die nader onderzoek verdient.

Het verhaal van een klein brousseschooltje

Bij het inschatten van de noden van de scholen van Tekinawane en Adjangafa heb ik tegelijkertijd onderzocht welke technische oplossingen konden toegepast worden, rekening houdend met de ter plaatse heersende klimatologische en sociale omstandigheden.

Een eerste voorstel voor het bouwen van een klaslokaal in beton met een plaatstalen dak had ik voorheen reeds afgewezen op grond van de goede raad die mij werd verstrekt door Marek, een bevriend architect : " het idee van een dermate slecht geïsoleerd gebouw in dergelijk klimaat schrikt mij op het eerste zicht een beetje af; 20 cm. beton voor de muren en een dakbedekking van plaatstaal is enkel geschikt om een jeep te stallen. Het zal uiteraard zo al niet gemakkelijk zijn om volk aan te trekken voor de school en als het daar dan ook nog eens niet uit te houden is door de klimaatregeling ..."

Hij raadde me aan om te gaan voor de oplossing van de " constructie zonder hout" (CZH).
Waarover gaat het ?

CZH is een constructie in banco (gedroogde modder of aangestampte aarde) met een een gewelfd of koepelvormig dak. Er wordt dus geen hout gebruikt voor het skelet. Het betreft een traditionele techniek die toegepast wordt in vele landen rond de Sahara en elders.

Er zijn voorbeelden van in Niger, maar niet veel.

Ortoudo heeft zijn best gedaan om inlichtingen in te winnen en hij heeft gesproken met aannemers die de werken kunnen uitvoeren.

Na enkele realisaties bekeken te hebben en een paar prijzen gehoord te hebben staan we nog altijd perplex.

Komt daarbij nog dat gebouwen in banco een minimum aan onderhoud vergen terwijl we weten dat onderhoud niet het sterkste punt van de Afrikanen is.

En wie gaat voor het onderhoud zorgen bij de nomaden ? Zij kennen immers geen gebouwen en bovendien impliceert een gebouw ook het begrip van een territorium, van een dorp en van een gemeenschap die zich met dat dorp identificeert, terwijl zij zichzelf in stamverband en uit traditie nomadisch zien.

De heer Jacques Gourdin, vertegenwoordiger van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking in Niamey, heeft ons op een interessant spoor gebracht : Paolo Giglio, ereconsul van Italië, heeft het bedrijf RESEDA opgericht. Doel van dat bedrijf is het bedenken en vervaardigen van werktuigen, gebouwen en voertuigen die aangepast zijn aan de omstandigheden van het land : bouwwerken zonder hout naar het

voorbeeld van de Trulli in Apulië, putranden, zonnepanelen, ezels- of kamelenkarretjes.

Paolo heeft ons een model getoond van een school dat perfect overeenkomt met wat wij zoeken (zie foto) : een betonnen geraamte, de muren opgevuld met gedroogde aarde waaraan 4 % cement is toegevoegd, een betonnen plafond van 3 cm. dik en daar zo'n 30 cm. bovuutstekend een dak in plaatstaal.

Kostprijs in Niamey : 6.000.000 FCFA of 9.000 €.

Om het in de brousse te bouwen moet daar nog het vervoer bijgeteld worden. We wachten op een bestek.

Maar om welke school gaat het, Tekinawane of Adjangafa ?

Gezien de problemen die we ondervonden in Tekinawane (zie het artikel "Herrie in Tekinawane") moeten we het in Adjangafa zoeken, het andere dorp. Die school stond niet op het programma vermits er al een klaslokal gebouwd was ten tijde van onze eerste reis in 2005. Maar intussen is er in het schooltje een klas bijgekomen die les krijgt in een takkenhut (rechts op de foto).

Het aantal schoolgaande kinderen neemt inderdaad zienderogen toe en het enige wat de regering klaarspeelt is leraars aanstellen waarvan het aantal min of meer in verhouding staat tot het aantal leerlingen.

De leraars hebben bovendien geen onderkomen en slapen in het klaslokaal. We zijn dus voornemens om twee woonruimtes voor de leraars te bouwen en een klaslokaal volgens het RESEDA-model, dat door de Belgische Ontwikkelingssamenwerking gefinancierd zou kunnen worden.

Het bestek voor de twee woonruimtes dat ik ontvangen heb is belachelijk hoog. Er zal nog heel wat gepalaver via het internet nodig zijn om die prijs tot een minimum terug te brengen en om de plaatselijke bevolking een beetje aan het werk te zetten. De middelen van onze vereniging zijn beperkt maar Ortoudo lijkt dat niet altijd te begrijpen.

Wat het dossier betreft om de medewerking van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking te verkrijgen : ik hou mijn vingers gekruist.

Ortoudo is voor twee weken naar de brousse vertrokken zonder richtlijnen achter te laten voor Sani. Het ontwerp van het dossier voor de Belgische Ontwikkelingssamenwerking is opgeslagen op de computer die bij Ortoudo achter slot en grendel staat.

Zullen we er geraken vóór 1 maart ?

Geduld, we gaan ons niet opwinden.

Onze wijfjeskamelen en andere dieren

Al wat ik jullie daarover kan zeggen is dat ze allemaal drachtig zijn.

"Goed gewerkt" zei een vriend tegen mij. Ik heb hem geantwoord dat ik geleerd heb om te delegeren.

De kleine ezelin die we in september aan Ortoudo's moeder gegeven hebben stelt het ook uitstekend. Ze heeft een kleintje gekregen (zie foto).

Mijn Wodaabevrienden hebben mij een rangschikking gegeven van de dieren in volgorde van intelligentie. Eenzaam aan de leiding staat de ezel. Onze ezelsoren zijn dus een beloning.

Daarna komt de koe, trouwe en volgzaam gezellin, op verre afstand gevolgd door de kameel. Een kameel is zeer onafhankelijk en trekt er heel ver op uit. Na de kameel volgt het paard, niet verwend, maar volgamer dan een kameel

Daarna komen de geiten, gevolgd door de schapen, die de staart van het peloton vormen.

De wegen en de pistes lopen vaak overvol met verschillende soorten dieren. Ezels hebben niet de gewoonte om uit de weg te gaan : ze hebben hun schulden betaald en hebben een gerust geweten.

De geiten van hun kant vluchten weg want ze hebben verzuimd om interest te betalen.

De honden integendeel rennen achter de auto om geld te vragen.

Smakelijk

Zoals een oud Elzasser spreekwoord zegt :

"En France, c'est très pon, mais y a pas beaucoup,
En Allemagne, y a beaucoup mais c'est pas pon,
"En Alsace, y a beaucoup et c'est très pon."

Zijn we in de Elzas ? in Duitsland ? of ergens anders ?

Wanneer een belangrijk bezoeker in een dorp aankomt, komt iedereen meedoen aan het gebabbel. Eenieder brengt zijn kalebas mee, de ene met gierstepap, telkens anders op smaak gebracht, de ander met pap van melk, nog een ander met een subtiele mengeling van de twee. En de genodigde moet die heerlijke gerechten eer aandoen. Er wordt met de handen gegeten, of met een collectief gebruikte lepel, soms heeft ieder zijn eigen lepel. Ik heb mijn best gedaan.

Ik heb Ortoudo eraan herinnerd dat hij, wanneer hij naar België komt, nogal kieskeurig is tegenover onze culinaire specialiteiten en weigert om vis of kip te eten, om nog te zwijgen over de voedselverboden die opgelegd worden door de islam.

Een detail : die gerechten worden soms overgoten met koeienolie : heerlijk ...

Koeienolie is gesmolten boter die men langzaam laat koken op een vuurtje. Heel erg kankerverwekkend werd mij altijd gezegd.

Moraal van het verhaal : "Vergeet niet om regelmatig de olie van uw frietketel te verversen"

Onze ziekenwagen

Zoals gepland hebben wij een ziekenwagen gekocht.

Maar wat voor ziekenwagen ? Een grote witte bestelwagen met een rood kruis (of een halve maan), met draagberries, een drager voor infuuszakjes, verplegers in witte kiel, sirene en de hele rimram ?

Niks van dat alles. De enige gelijkenis met de ziekenwagen waaraan jullie denken is dat hij wit is.

Wit

Confortabel

Met Aghali, onze Toearegchauffeur, de koning van de woestijnpistes

Hij staat geparkeerd in de Rijkswachtkazerne van Tchinta en rijdt slechts uit mits bijzondere toestemming. De brandstofkosten zijn voor rekening van de zieken.

Hij wordt ook gebruikt als voertuig voor ons project.

De ezelskarretjes

Wie de Lamido bezoekt (de chef van de 9de groep van Bororo-Peul) neemt een paar kleine geschenken mee.

Ik heb aanvaard om hem twee ezelskarretjes te schenken voor de refters van de twee scholen in zijn district, maar ik heb me beperkt tot de karretjes en heb de zorg voor de aankoop van de ezels aan hem overgelaten. 100.000 FCFA of 150 €.

Juwelen uit hoorn

Bij ons laatste bezoek hebben wij aan de leden van de coöperatieve voor ambachtshandwerk de raad gegeven om juwelen uit hoorn te vervaardigen. De grondstof is immers overvloedig aanwezig en in plaats van de hoorns te verbranden kan men er evengoed juwelen en verscheidene gebruiksvoorwerpen uit maken.

De boodschap is 5 op 5 doorgekomen. Lemou en zijn team hebben mijn hun eerste probeersels getoond en als je het mij vraagt zijn die erg overtuigend. Hun creativiteit zal nog verder ontwikkeld moeten worden en er moeten nieuwe vormen van juwelen bedacht worden. Wij kunnen hen daarbij helpen door hun foto's toe

te sturen van juwelen die zij dan kunnen namaken of waaruit ze inspiratie kunnen halen. Ik dank onze lezeressen die zo vriendelijk willen zijn om foto's te nemen van hun juwelen of om foto's te zoeken in boeken. Hoe meer foto's ze krijgen hoe meer ze zich aangespoord zullen voelen.